

Holmeådalens Grønne Aktivitetspark

Uddybning af stisystemerne – efterfølgende ansøgning om at blive optaget som "Spor i Landskabet":

Stisystemerne fra Hovborg er en "sløjfe" på den eksisterende "Kyst-til-kyst sti" med forbindelse til nyetableret handicapvenlig sti omkring faciliteterne i landsbyen Hovborg og de store plantager. Den lille "sløjfe" i landsbyen løber forbi institutionerne (skole, børnehave, SFO), aktivitetshus, tennisbane, fodboldbaner, lille og stort legeområde, petanque- og krocket-baner, Burkina Faso-hytte, Krocket-hytte, bålhytter, kælkebakke, eng-område og langs Holme Å, bl.a. over dambrugsområdet langs stryg, gennem Kroskoven og andre naturperler.

Hvor forventes de besøgende at komme fra:

I øjeblikket har byen hver sommer mange turister p.g.a. byens beliggenhed – midt i den smukke natur, kort vej til Legoland, Givskud Løvepark og Vesterhavet. Mange overnatter på Hovborg Kro (eksempelvis ca. 4.000 senge i juli-måned) eller i Hovborg Hytteby (udlejning af 19 hytter) eller på Holmeådalens Camping. Der er solgt 37 sommerhusgrunde i 2005 og ca. 30 grunde i 2006. De forventes bebygget i de nærmeste år.

Iflg. Vejen Kommunes Masterplan, 2009, er Hovborg udpeget til et fokusområde for turister.

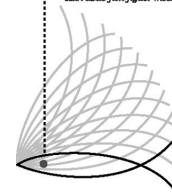
Ved at gøre det attraktivt at blive i byen længere p.g.a. naturen, forventer vi at fastholde naturelskerne, der bl.a. vil vandre og opleve udsigten eller den historiske baggrund. Friluftsrådet har bl.a. støttet en naturudstilling, udarbejdet af Sønderskov Museum og Ribe Amt, der fortæller om naturen og området.

Sporene i Landskabet vil være en spændende og naturlig afstikker fra den etablerede Natursti langs Holmeåen ind i landet – ca. 3000 vandrere færdes årligt på denne sti. Her vil landmændene åbne op for deres jorde og fremme kendskabet til naturen og deres produktioner.

Sporene vil være en ekstra mulighed for de nuværende turister, et trækplaster for naturelskere og historie-interesserende samt en mulighed for de lokale til at komme rundt i naturen som fodgængere eller cyklister og undgå den meget trafikerede Grindstedvej.

Arbejdet med at etablere disse spor har medført samtale med mange lodsejere og et netværksarbejde, der bl.a. er grundlæggende for lokal forankring.

I Hovborg findes korte stier i byen samt Naturstien langs Holmeå. Ved etablering af Spor i Landskabet vil folk naturligt kunne bevæge sig rundt i og omkring Hovborg. Stierne i byen er let fremkommelige, Naturstierne er fremkommelige, mens Sporene er naturligt anlagte og ofte trampespor – dog vil der blive anlagt alternative handicapvenlige ruter.

Holmeådalens Grønne Aktivitetspark

Beskrivelse:

Beskrivelse af Sporet til Hovborg Plantage – ca. 2 – 3 timers rundtur:

På 1. halvdel af sporet til Hovborg Plantage går man på kanten af plantagen og det dyrkede land. Senere bevæger man sig midt gennem plantagen for til slut at støde på Naturstien ved Holmeåen.

Når du har taget din brochure "Sporet til Hovborg Plantage" i hånden, går du mod nord ud af byen. Før amtsvejen mod Grindsted blev lavet, kørte man ad en gammel smal vej nordpå – det er resterne herfra, som du går på, inden du kommer til læhegnet.

Vestenvinden var én af hedeboendernes værste fjender. Læhegn bremsede vinden og dæmpede sandfygningen, så afgrøderne bedre kunne vokse. De første læhegn var en-rækkede bæltter af hvidgran. I dag bruger man fler-rækkede løvhøgshegn. De holder sig tættere ved jorden, og som en ekstra gevinst skaber de gode levesteder for dyrene. Både fugle og pattedyr gemmer sig her og læhegnet bruges som bindeled mellem skove og marker.

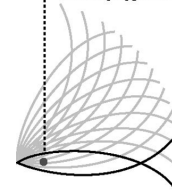
1) Når man går i læhegnet, som du gør nu, føler man læ. Hvis du går en tur en sommeraften, er det let at føle forskellen: kølig i det fri, mens skoven holder på fugten og varmen. Læhegnet er med til at hæve temperaturen på markerne, hvilket giver et forbedret klima for afgrøderne, og der sker en mindre fordampning af jorden, hvorved jorden er mere fugtig end uden læhegn. Hvis der ingen læhegn fandtes, ville vinden være 30 % kraftigere i dag, har man regnet sig frem til.

Bønderne fandt i 1700-tallet ud af at forbedre hedejorden ved at tilføje kalkholdigt ler – mergel – til markerne. Det kunne fordoble udbyttet af korn. Med bor kunne hedeboenderne finde mergel helt ned i 4 meters dybde. Man gravede selv leret op. Det var et hårdt slid. I dag bruger man kalk, som let spredes med maskine. Tidligere mergelgrave kan stadig ses rundt på markerne langs Holme Å.

2) Her er mager sandjord – prøv at føle sandet i hånden; det glider let gennem fingrene. På markerne til højre ser du dyrket landbrugsjord – traditionel landbrug: her er det majs.

3) Der går kvier på marken – sortbrogede, fra en besætning på Vorbassevej med 130 køer og opdræt. Vis hensyn, rør ikke ved dyrene. Hvis de bliver skræmte, vil de i værste fald stikke af og løbe ud af folden. På dansk hedder det at "bisse", mens det på engelsk hedder: Stampede – heraf navnet på det store western-show i Calgary, Canada, der afholdes i starten af juli.

Nu bevæger du dig ind i selve Hovborg Plantage. Se på jorden: 4) Skovstjernen vokser typisk på en næringsfattig, sandet bund. I kanten mellem skov og mark løber et dige, der er beskyttet af naturbeskyttelsesloven. Fra gamle dage var dette skellet mellem lodsejerne.

Holmeådalens Grønne Aktivitetspark

Du må kravle over indhegningen og ind i et indhegnet område. Indhegningen er sat op for i sin tid at give nyplantede træer beskyttelse for dyrenes indtrængning. Træerne, der vokser her, er bl.a. skovfyr (de høje), ung lærk (på venstre side af stien) og birk (på højre side). På jorden vokser bl.a. bølget bunkegræs, der tjener som føde til bl.a. krondyr. Her vokser forskellige træer i forskellige aldre.

Når du er kravlet ud af indhegningen, så læg mærke til de små stier i skovbunden langs hegnet. Det er dyrestier (veksler), som dyrene (ræv, grævling, råvildt og kronvildt) benytter igen og igen.

Hegnet er opsat for, at rådyr og krondyr ikke skal æde de små planter som f.eks. bøg og eg.

5) Det åbne areal: her ses noget af plantagen, der væltede ved den voldsomme storm d. 3/12 1999. Rødder og grene er skubbet sammen i ranker, hvor der plantes nye træer i det frie areal. Alle på egnen husker tydeligt stormen, idet stort set alle huse blev beskadet på én eller anden måde.

Kan du se en rævegrav på din højre side? Ræven graver typisk sin hule ind i små skrænter, hvor indgangen er skjult af træerne. Se dig omkring..

6) Dette er hovedstien gennem Plantagen; mærk / føl på fløjlgræsset – det er blødt.

På venstre side indenfor hegnet ses et typisk hedeareal: bølget bunke og lyng, med enkelte enebær. Hedelyngen blomstrer i august måned. Der kan købes lynghonning på gårde i området, hvor du ser et skilt ved vejen. Forestil dig, at sådan så det ud på disse egne, så langt øjet rakte, for 150 år siden ..

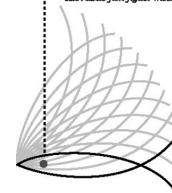
7) Indenfor hegnet til højre: nyplantninger af lind og bøg. Birketræerne er plantet som ammetræer. Bemærk igen de mange rødder, der ligger i ranker.

Vejen, der løber i Plantagen er en typisk vestjysk lige skovvej, med nåletræer på begge sider. Efter stormen i 1999 er der plantet mange løvtræer i skovene.

Kan du finde en grankogle, som et egern har spist af? Egernet spiser frøene, der sidder tæt på koglens centrum

Mellem lyngen, langs vejen, vokser revling (giver sorte bær) og tyttebær.

8) De knækkede træer, du ser til venstre, er med vilje efterladt efter stormens oprydning, da det giver et eldorado for insekter, biller og larver. Disse giver rigelig føde til bl.a. spætten og andre fugle.

Holmeådalens Grønne Aktivitetspark

Har du bemærket myrerne, der flittigt arbejder i skovbunden? De færdes ofte, hvor der er sol. Hvis én myre har fundet noget rigtigt spændende, så fortælles det videre til de andre ved, at forbenene "klappes mod hinanden". Dette betyder f.eks. gå 200 skridt med snuden mod solen..

9) Når du ser plante-rørene mellem træerne til højre (rør i ca. 1 meters højde, diameter ca. 10 cm) ved du, at der er plantet små træer. Rørene skal beskytte træet mod at blive spist af rådyrene, indtil det har en vis højde. Små træer er gulf for dyrene ...

Ved vejkrydset kan du fortsætte lige ud, for senere at dreje til venstre og gå i en firkant tilbage til dette sted (– se beskrivelsen, der blev indsendt tidligere). Drej mod højre, og du kommer forbi de store sten, der er sat til minde om tidligere skovfogeder. Nu bevæger du dig ud af Plantangen og ud på opdyrkede arealer.

10) Herfra går du mod Østerbygård, en gammel gård fra ca. 1850. I slutningen af 1800-tallet var det den pæneste gård i området – en driftig og dygtig landmand og hustru opbyggede heden, bl.a. ved at oprette stemmeværk i åen. De plantede træer og var aktive i stiftelsen af Hovborg Plantage A/S. Desuden afholdte de mange arrangementer for byens beboere; sportsfester m.m. Da han var uddannet som træsnedker, var det indvendige i huset også helt anderledes flot i forhold til andre gårde i området.

I dag drives gården som et I/S mellem 2 landmænd. De maler ca. 100 jersey-køer og har opdræt samt dyrker jorden til foder for dyrene. Se de store siloer bag gården. De gule jersey-køer er kendt for at levere meget mælk med en høj fedt-procent. Dyr fra besætningen har opnået fine resultater ved dyrskuer i Varde.

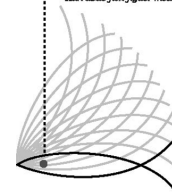
Følg vejen ned til Holmeå, hvorfra du vælger naturstien mod Hovborg By. Her kommer du forbi Østerbygård Fiskeri, en del af Hovborg Fiskeri. Ørreder vokser op i dammene, og vand fra åen cirkulerer rundt og giver optimale betingelser. Disse ørreder bliver bl.a. solgt på det tyske marked.

Før du når Hovborg, kan du nyde synet af de græssende Skotske Højlandskvæg i engene.

Engen, åen og landskabet

Da isen efter sidste istid (ca. 12.000 år siden) smeltede væk fra det østlige Jylland, skar smeltevandet sig igennem landskabet ud mod vest. Enorme vandmasser strømmede afsted med stor kraft og borede såkaldte smeltevandsdale i landskabet. Dalene kan vi se endnu, og der er stadig strømmende vand i. Holme Å er en smeltevandsdal. Det samme gælder Kongeåen, Grindsted Å, Varde Å m.fl.

Åvandet indeholder mange næringsstoffer, og forsyner derved planterne med vand og næringsstoffer. Derfor vil der altid være en frodighed i engene langs med åerne.

Holmeådalens Grønne Aktivitetspark

Engen, åen og landskabet

Op gennem tiden har engene haft stor betydning for mennesket. Det gælder de første mennesker i jægerstenalderen til den moderne landmand i 1970'erne.

Før grøntpiller, kraftfoder og kunstgødning spillede engene en vigtig rolle for bønderne. Engene gav et frodig og godt høslæt til vinterfoder og efter bjergning af høet, kunne dyrene komme på græs.

”Eng føder ager” siger det gamle ordsprog. For når dyrene kunne få hø som foder kvitterede de med gødning, som bønderne kunne bruge til at gøde den næringsfattige hedejord med. På den måde bidrog engene til opdyrkning af heden og øge landbrugsjorden i landet.

I dag har engene mistet deres betydning for landmændene, da høet er erstattet med ensilage, kraftfoder og grøntpiller.

Den frodige eng

Inge anden naturtype indeholder så mange forskellige blomster som engen. Den er et vigtigt levested for planter og dyr og har stor betydning for det økologiske kredsløb. Engenes mangfoldighed skyldes forskellige driftsformer, jordbunden indhold af næringsstoffer og mange lavtliggende arealer, der oversvømmes af det nærliggende vandløb.

Planter

Enghøets helt specielle sødelige luft kommer af græsarten vellugtende gulldaks. De mere sjældne planter som majgøgeurt, guldblomme og eng trolldurt hører også til engen. Også de halelignende græsstrå fra eng rottehale og eng rævehale findes på engen sammen med den lille fine blå blomst eng forglemmigejer og det bløde fløjelsegræs.

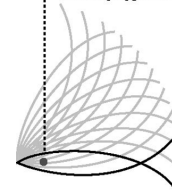
Se, det summer af sol over engen...

Når engblomsterne får i flor summer det af liv. Mange insekter er knyttet særlige planter på engen. En planteart kan i gennemsnit opretholde livet for 10-15 insektarter. Sommerfugle som Aurora og engblåfugl lever kun på lysåbne moser og enge. Insekterne er også føde for engen frøer og tudser.

Lærkens sang eller vibens legende sangflugt kører til engen. En mærkelige vibrerende lyd kan fylde øret. Det er dobbelt bekkasinen som kaster sig ned i et dyb og laver den vibrerende lyd med sine halefjer.

Pleje skal der til

Uden græsning af dyr eller høslæt vil engene gro til i høje stauder, tuer af græs og pilekrat, som vil udkonkurrere de engens andre planter. derfor er det vigtigt at pleje engene så i fremtiden også har frodige enge der summer af sol.

Holmeådalens Grønne Aktivitetspark

Beskrivelse af Sporet til Klelund:

Alt. 1:

Turen til Klelund starter ligeledes ved Hovborg Kro. Forinden kan man passere det nyetablerede område omkring Holme Å ved dambruget, hvor der er opsat oplysninger om vandløbets liv og historie. Vandløbet kan passeres flere steder i området ad nyetablerede / eksisterende broer. Langs åen er handicapvenlige stier i landsbyens midte.

Naturstien følges ned gennem krohaven, over broen om til Hyttebyen. Naturstien blev grundlagt i 1980-erne og gør det muligt at vandre langs Holme Å. Har man lyst til at vandre længere, kan man følge Kyst til Kyst stien, hvor det er muligt at vandre hele vejen fra Vejle til Blåvands Huk – 120 km.

Hovborg egnen ligger vest for Islandslinien i området mellem Holsted og Grindsted Bakkeøer. Mellem bakkeøerne løber en smeltevandsdal, hvor Holme Å løber i bunden. Engene ned mod åen var udgangspunktet for opdyrkning af agerjorden. En bonde med engareal kunne skaffe hø og græsning til kvæg. Gødningen fra dyrene gav senere næring til agerjorden. Dette er interessant historie, som kan uddybes i folderen.

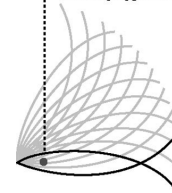
En eng skal plejes, så den ikke gror efter med siv og lignende. Dette sørger kreaturerne eller fårene for. Samtidig bliver åen beskåret for siv ca. 1 gang årligt, hvilket sikrer åens slyngninger og giver optimal plads for gydepladser o.lign. for fiskene. I Holme Å fanges bl.a. ørreder. Igennem tiderne har å-løbet forandret sig. Det kan man godt forestille sig, når man opholder sig ved broen, der opsættes over åen (en betingelse for, at man kan følge sporet som planlagt). Vandet løber hurtigt rundt i svinget, og man kan se på modsatte bred, at den tidligere havde et andet forløb (I).

På modsatte bred "kravler" man op ad den stejle skråning. Her har ikke tidligere været færdsel over åen, bortset fra den vinter, hvor 2 store træer væltede og lagde sig tværs over åen. Lodsejeren kunne se på sporene i sneen, hvordan ræve og andre smådyr benyttede stammerne som bro.

Langs diget, der danner markskel mellem to lodsejere (hvilket var meget naturligt tidligere) , kommer man hen til den gamle "mælke-vej". Her kørte i gamle dage mælkekusken med sin hestevogn fra gård til gård. Der ligger en spændende og sjov historie bag, som kan beskrives i den endelige folder. (II)

Inden man drejer ved lodsejerens jagttårn, nyd udsigten ned over engen og åen – her kan dagligt ses vildtets færden tidlig om morgenen eller i skumringen.

Foran ligger nu Klelund Plantage. Den blev grundlagt i 1868 – efter Hovborg Plantage og bærer nummeret: 2 i skovprotokollen. Bønderne i Klelund overdrog deres fælles hedelod til kromanden, Johan Christoffersen Sørensen, og 4 andre mænd, der stod bag plantningssagen på Hovborgeggen. Bønderne fik ingen betaling for loddene, men det siges, at de fik alt hvad de kunne æde og drikke på Hovborg Kro. Modsat Hovborg Plantage har Klelund været handlet adskillige gange i tidens løb.

Holmeådalens Grønne Aktivitetspark

Inde i Plantagen har amtet anlagt interessante ruter, hvor man bl.a. kan se mindesmærket over et nedstyrtet fly fra 1944 – hele besætningen blev slået ihjel – eller gå rundt ved Jagtslottet, der i dag er i privat eje.

Den lille rute rundt om Jagtslottet (X) er afvekslende med Tinghøj (en fint bevaret runddysse, hvor randstenskæden er næsten fuldt bevaret) og en anden spændende dysse (er grave fra den tidlige bondestenalder. De er opført mellem 3600 og 3200 f.Kr.) og ådalen med det gamle danske egekrat. Langs søerne, der er meget sure (PH-værdien er ca. 3.5), så der intet liv findes deri.

På turen tilbage mod Hovborg kan man vælge at gå flere veje, men bemærk de 1-rækkede læhegne (XI), som de fleste andre steder er fældet. De var skyld i, at det var muligt at holde på jorden på disse kanter og dermed få dyrket afgrøder. I dag dyrkes jorden af de omkringliggende gårde – mest med køer. Der ses stakke med majs eller græs i insilace.

Alt.2:

Fra Hovborg Kro går man gennem byen til Hovborg Skole og Aktivitetshuset. Her er lavet Aktivitetspark for alle interesserede med svævebane, multibane, Sans- og Bevægebane, amfi-teater, bålhytte og meget mere. Man følger den asfalterede sti ned til Kælkebakken - området ved den afrikanske hytte, kroketspillernes og spejdernes Klub-hus, petanquebanerne og bålhytten. Herfra går man via landmandens markvej mod Klelund. Gårdmanden driver traditionel landbrug (ca. 80 køer) i et arbejdsfællesskab.

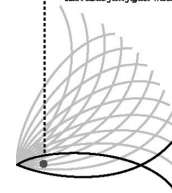
I gamle dage skulle børnene fra Hovborg ligeledes gå over markerne, når de skulle i skole, for da lå skolen i Klelund. Før 1789 var der en omgangslærer i Klelund, men i 1835 blev det bestemt, at der skulle bygges skole i Klelund, hvor børnene fra de omkring liggende gårde kunne gå.

Undervisningen var meget begrænset, idet skolen om sommeren var fælles om læreren med Lindknud skole. Om vinteren blev der ansat en fast vinterlærer og børnene gik i skole hver dag.

I 1903 blev skolen flyttet til Hovborg. I byen fandtes Kroen, Vandmøllen, mejeriet og købmandsbutikken – erhverv, der var afhængige af landbrugets udvikling. De næste år udbygges byen med flere småerhverv, og skolen blev større. Der blev vist sammenhold, da beboerne i Hovborg og omegn i 1912 indsamler 1.200 kr. til en ny gymnastiksal til skolen efter at sognerådet 3 år forinden havde meddelt, at der ikke var råd til en sådan.

Bemærk her de gamle hegne, der beskytter for sandflugt og øger udbyttet fra agerne.

Gårdene i Klelund ligger tæt; der drives landbrug med malkekøer, økologisk grise og økologiske kødkvæg. Bemærk de økologiske grise, der tilbringer deres barndom i små hytter på marken, hvor de løber og leger.

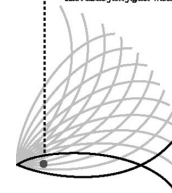

Holmeådalens **Grønne** Aktivitetspark

Jyndovnen er en stor, flot langdysse med kun ét gravkammer. Dysserne i området er grave fra den tidlige bondestenalder – opført mellem 3600 og 3200 f.Kr.

Herfra kan du gå ind i Klelund Plantage og eventuelt følge rute nr. "alternativ 1" tilbage til byen.

Som noget nyt arbejdes der på, at man kan gå fra Hovborg til nabobyen Lindknud; følg naturstien langs Holme Å til Vittrup Baun. Herfra fører stier og grusveje til Lindknud by, hvorfra du kan følge nye stisystemer til Adersbøl, videre mod Klelund Plantage og til Hovborg igen.

Holmeådalens **Grønne** Aktivitetspark

Beskrivelse af Ko-Klapper-Lauget samt naturen (engen, åen, landskabet)

Forside

Ko-Klapper-Lauget
ved Holme Å

Frodige enge, vibens legende sangflugt, en slyngende å, sundt kvæg og Riversteaks der smager så bierne summer.

Indhold

Ko-Klapper-Lauget

Ko-Klapper-Lauget ved Holme Å er et laug for alle, der er interesseret i sundt kvæg, godt og velmagende kød og sikre bevarelsen af de frodige enge langs Holme Å, der ellers vil forsvinde. Det eneste, der kræves, er at investere i en folkeaktie for Ko-Klapper-Lauget.

Som folkeaktionær kan du:

- Komme og tilse kvæget (Skotsk højlandskvæg)
- Nyde den prægtige natur med farverige blomster og masser og fugle og insekter
- Købsret til godt og velmagende kød fra sunde dyr, der har gået ude
- Være med til at sikre en vigtig naturtype, som er ved at forsvinde

Billeder af landmand i eng, blomster og skotsk højlandskvæg.

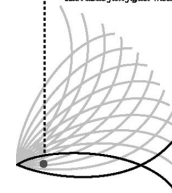
Engen, åen og landskabet

Da isen efter sidste istid (ca. 12.000 år siden) smeltede væk fra det østlige Jylland, skar smeltevandet sig igennem landskabet ud mod vest. Enorme vandmasser strømmede afsted med stor kraft og borede såkaldte smeltevandsdale i landskabet. Dalene kan vi se endnu, og der er stadig strømmende vand i. Holme Å er en smeltevandsdal. Det samme gælder Kongeåen, Grindsted Å, Varde Å m.fl.

Åvandet indeholder mange næringsstoffer, og forsyner derved planterne med vand og næringsstoffer. Derfor vil der altid være en frodighed i engene langs med åerne.

Enge – natur og kulturhistorie

Op gennem tiden har engene haft stor betydning for mennesket. Det gælder de første mennesker i jægerstenalderen til den moderne landmand i 1970'erne.

Holmeådalens Grønne Aktivitetspark

Før grøntpiller, kraftfoder og kunstgødning spillede engene en vigtig rolle for bønderne. Engene gav et frodig og godt høslæt til vinterfoder og efter bjergning af høet, kunne dyrene komme på græs.

”Eng føder ager” siger det gamle ordsprog. For når dyrene kunne få hø som foder kvitterede de med gødning, som bønderne kunne bruge til at gøde den næringsfattige hedejord med. På den måde bidrog engene til opdyrkning af heden og øge landbrugsjorden i landet.

I dag har engene mistet deres betydning for landmændene, da høet er erstattet med ensilage, kraftfoder og grøntpiller.

Billede af høbjergning fra 1900-tallet

Den frodige eng

Inge anden naturtype indeholder så mange forskellige blomster som engen. Den er et vigtigt levested for planter og dyr og har stor betydning for det økologiske kredsløb. Engenes mangfoldighed skyldes forskellige driftsformer, jordbunden indhold af næringsstoffer og mange lavtliggende arealer, der oversvømmes af det nærliggende vandløb.

Planter

Enghøets helt specielle sødelige luft kommer af græsarten vellugtende gulldaks. De mere sjældne planter som majgøgeurt, guldblomme og eng troldurt hører også til engen. Også de halelignende græsstrå fra eng rottehale og eng rævehale findes på engen sammen med den lille fine blå blomst eng forglemmegejer og det bløde fløjelsegræs.

Se, det summer af sol over engen...

Når engblomsterne får i flor summer det af liv. Mange insekter er knyttet særlige planter på engen. En plantearart kan i gennemsnit opretholde livet for 10-15 insektarter. Sommerfugle som Aurora og engblåfugl lever kun på lysåbne moser og enge. Insekterne er også føde for engen frøer og tudser.

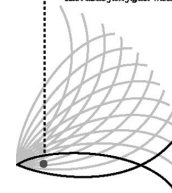
Lærkens sang eller vibens legende sangflugt kører til engen. En mærkelige vibrerende lyd kan fylde øret. Det er dobbelt bekkasinen som kaster sig ned i et dyb og laver den vibrerende lyd med sine halefjer.

Pleje skal der til

Uden græsning af dyr eller høslæt vil engene gro til i høje stauder, tuer af græs og pilekrat, som vil udkonkurrere de engens andre planter. derfor er det vigtigt at pleje engene så i fremtiden også har frodige enge der summer af sol.

Billeder af planter, insekter osv.

Kort, der viser hvor Hovborg ligger i verden

Holmeådalens Grønne Aktivitetspark

Formidling

A: Holmeådalens Grønne Aktivitetsområde v. Skolen, HUSET, Regnbuen, Kælkebakken

Beskrivelse af projektet på hjemmesiden www.hovborg.net og kort beskrivelse i brochuren om bl.a. sporene og Ko-klapper-lauget.

En PR-gruppe sørger for annoncering til brugere (skolebørn, idrætsfolk, potentielle bosættere, turister m.m.) igennem tilgængelige medier.

B: Sporene til Hovborg og Klelund Plantage

Beskrivelse af sporene i en brochure, der samtidig er tilgængelig på nettet, på turistkontoret, overnatningssteder, servicebutikker og i en opstillet folde-kasse ved Hovborg Kro (de sørger for vedligehold).

Årlige arrangementer:

- Forår: Eng-tur med aktionærene i Ko-klapper-lauget og medlemmer af sti-lauget med demonstrationer og spisning.
- Naturvejlederen arrangerer: "Ta' på tur" i området
- Skolen bruger stierne i lektionerne: Idræt og Natur/teknik fagene
- Aktivitetsstævner: f.eks. Stævne i Stavgang
- Sporenes dag i uge 42 – afholdelse samtidig af Åben Landsby i Hovborg

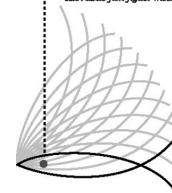
C. Ko-klapper-lauget

Brochure udarbejdet – se ovennævnte. Her formidles oplysningerne om engen, åen og landskabet – kulturhistorien – samt oplysningerne om sti-systemerne i området.

Oplysningerne kan hentes på internettet.

Årlige arrangementer:

- Forår: Eng-tur med aktionærer i Ko-klapper-lauget og medlemmer af sti-lauget. Her demonstreres miljøvenlig landbrug, formidling af landbrugs-historien (af Sønderkov Naturskole) samt servering af forfriskninger bl.a. i form af River-steaks m. brasede kartofler. Andre festlige indslag kan komme på tale – f.eks. lasso-kastning, opvisning på Ponto-hest, indfangning af kvæg m. hunde.
- Efterår: bestyrelsen og lodsejerne deltager i generalforsamling på Hovborg Kro med spisning (snaps og gule ærter eller suppe kogt på ben fra kvæget i Ko-Klapper-lauget)
- Åben landsby uge 42: dyrene vises frem

Holmeådalens **Grønne** Aktivitetspark

D: Rekreativt område ved det nuværende dambrug

En PR-gruppe nedsættes til at udarbejde en markedsføringsstrategi i henhold til det færdige projekt. Formidling af vandløbshistorien og livet i åen.

E: Den gamle vandmølle

En PR-gruppe nedsættes til at udarbejde en markedsføringsstrategi i henhold til det færdige projekt.

Stisystemet:

Et sti-laug oprettes, repræsenteret ved:

- Lodsejerne, Kroen, Plantagerne, turisterhvervet, overnatningsstederne, Lokalrådet, private, turistforening og øvrige interesserede
- Der udarbejdes vedtægter for laugget m.h.t. vedligehold (har det fulde ansvar i mindst 5 år), ansvarsfordeling m.m.
- Der vælges en bestyrelse

Ko-klapper-laugget oprettes, repræsenteret ved – er sket!

- Lodsejere, gl. Holsted Kommune, aktionærerne, turisterhvervet, turistforeningen, overnatningsstederne, Lokalrådet, private, Landbruget, Naturvejlederen
- Der udarbejdes vedtægter for lavet m.h.t. vedligehold, ansvarsfordeling m.m.
- Der vælges en bestyrelse
- Der dannes en gruppe, der kigger efter kreaturerne (vælges blandt repræsentantskabet og ældre landmænd)
- Der dannes en gruppe, der tager sig af salgsfremstød og PR for afsætning af kødet
- Der dannes en finansgruppe, der tager sig af økonomien
- Der dannes en arbejdsgruppe, der hjælper med hegning, vedligeholdelse
- Der dannes en arrangementsgruppe, der sørger for demonstrationer, generalforsamling m.m.

Rekreativt område og Vandmøllen:

Den nye dambrugsejer samarbejder med Lokalrådet og kommunen om etablering af et stryg. Projektplaner for udnyttelse af vandmøllen igangsættes, med den barriere, at et køb endnu ikke er kommet i stand.

Lokalrådet har oprettet arbejdsgrupper, der bl.a. arbejder med følgende: finans, fondssøgning, arrangementsgruppe, PR-gruppe, byggeudvalg m.fl. Lokalrådet har det ordnede ansvar for udførelsen af udviklingsprojekterne i Hovborg.